

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W DĄBRÓWCE ZA 2016 ROK

POSZERZONE O:

- SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU POWIATOWEJ KARTY RODZINY „TAKRODZINA.PL” W GMINIE DĄBRÓWKA ZA 2016 ROK
- SPRAWOZDANIE ZA 2016 Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2011 – 2016

Dąbrowka 2017

SPIS TREŚCI

1. Zagadnienia wstępne	4
2. Struktura organizacyjna Ośrodka	4
3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej finansowane z budżetu GOPS.....	6
4. Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej	7
5. Realizacja zadań z zakresu świadczeń rodzinnych	15
6. Realizacja zadań z zakresu pomocy osobom uprawnionym do alimentów	16
7. Realizacja zadań z zakresu ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci – Program Rodzina 500+	17
8. Realizacja zadań z zakresu ustawy o systemie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	18
9. Realizacja zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	18
10. Realizacja zadań z zakresu ustawy o karcie dużej rodziny	20
11. Sprawozdanie z realizacji Programu Powiatowej Karty Rodziny "TakRodzina" za 2016 rok.....	20
12. Sprawozdanie za 2016 rok z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016.....	21
13. Wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej	25
14. Podsumowanie.....	27

ZASADY OGÓLNE UDZIELANEGO WSPARCIA

1. Wsparcie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny, ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

2. Usamodzielnianie rodziny

Rodzina, w pierwszej kolejności, powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współudziału w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

3. Zasada pomocniczości

Pomoc powinna być nakierowana na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych. Wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać. Formy wsparcia dziennego powinny być wykorzystane przed formami całodobowymi.

4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Działania powinny służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych oraz integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

1. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej obowiązkiem kierownika ośrodka pomocy społecznej jest coroczne składanie radzie gminy sprawozdania z działalności oraz przedstawianie wykazu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce (dalej Ośrodek lub GOPS) jest samodzielną jednostką organizacyjną gminy Dąbrówka powołaną na mocy uchwały Gminnej Rady Narodowej w Dąbrówce nr XI/43/90 z dnia 27 lutego 1990 roku. Celem działania Ośrodka jest wspieranie oraz wzmacnianie osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych poprzez pobudzanie ich potencjału i aktywności oraz ukierunkowanie na rozwiązywanie problemów oraz rozwój. Cele osiągnięte są poprzez realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zadań wynikających z innych ustaw przekazanych do realizacji kierownikowi lub innym pracownikom Ośrodka na podstawie stosownych upoważnień.

Do głównych zadań GOPS należy prowadzenie całokształtu spraw w zakresie pomocy społecznej, a w szczególności polegających na:

- Tworzeniu warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowa niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- Analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- Przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawami świadczeń,
- Pracy socjalnej rozumianej, jako działalności zawodowej skierowanej na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin
- Rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb
- Realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- Pobudzaniu aktywności społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o Karcie Dużej Rodziny a od 1 kwietnia 2016 r. także ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Ośrodek wykonując zadania własne gminy kieruje się ustaleniami Wójta Gminy Dąbrówka, natomiast w zakresie realizacji zadań zleconych kieruje się ustaleniami przekazanymi przez Wojewodę Mazowieckiego. W realizacji swoich zadań Ośrodek może współpracować z podmiotami zewnętrznymi, w tym z organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi posiadającymi oraz nieposiadającymi osobowości prawnej, a także osobami fizycznymi. Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce upoważniony jest Kierownik, a podczas jego nieobecności wyznaczony pracownik. GOPS realizuje zadania w oparciu o Kodeks Postępowania Administracyjnego z uwzględnieniem szczegółowych unormowań wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz innych ustaw.

2. STRUKTURA ORGANIZACYJNA OŚRODKA

Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem obowiązkowym gminy wynikającym z art. 17 ust. 18 ustawy o pomocy społecznej.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudnionych było 10 pracowników na umowę o pracę oraz 5 pracowników realizujących zadania pomocy społecznej na umowę zlecenie. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w Ośrodku oraz kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Zatrudniona kadra GOPS w Dąbrowce w 2016 roku i jej kwalifikacje.

Kadra GOPS	Liczba osób
Kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
Pracownicy socjalni	4
wykształcenie wyższe	3
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	2
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
Pozostali pracownicy	5
wykształcenie wyższe	3
Wykształcenie średnie	1
Wykształcenie inne	1
Pracownicy zatrudnieni w ramach umowy cywilnoprawnej (asystent rodziny, pedagogzy, opiekunki domowe)	5

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowce.

Zatrudnieni w GOPS pracownicy posiadają wysokie kwalifikacje zawodowe, jak i zdolności interpersonalne do pracy z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej z terenu Gminy Dąbrowka. Wszyscy pracownicy socjalni oraz specjaliści pracy socjalnej posiadają odpowiednie przygotowanie zawodowe wymagane przepisami ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. W 2016 roku w Ośrodku zatrudnionych było 4 pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w miejscu zamieszkania.

W 2016 roku pracownicy socjalni rozpatrzyli **341** wnioski o udzielenie pomocy i przeprowadzili **409** rodzinne wywiady środowiskowe w **186** środowiskach, w których zamieszkiwało **579** osób. Dodatkowo pracownicy socjalni przeprowadzili **24** wywiady środowiskowe w ramach ustalenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych oraz sporządzili **5** Niebieskich Kart w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie. W przeliczeniu na jednego pracownika socjalnego przypadało przeprowadzenie **108** rodzinnych wywiadów środowiskowych.

Pracownik socjalny to zawód szczególny, będący profesją, a jednocześnie powołaniem. Wymaga od osoby, która go wykonuje nie tylko interdyscyplinarnej wiedzy i umiejętności, ale również określonych cech osobowościowych. Pracownik socjalny działa na rzecz jednostki, grupy oraz środowisk społecznych, pomagając w rozwiązywaniu problemów i trudności tym, którzy sami ze względu na ich stan zdrowia lub przyczyny natury społecznej nie są w stanie temu sprostać. Zawód ten oprócz gruntownego przygotowania zawodowego wymaga empatii, serdeczności, cierpliwości, ciepła, aktywności, zrozumienia potrzeb drugiego człowieka, a także łatwości nawiązywania kontaktów interpersonalnych.

Bezrobocie, zły stan zdrowia mieszkańców, kryzys rodziny, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie itp. to problemy, z którymi pracownicy Ośrodka spotykają się codziennie i problemy, którym starają się zapobiegać, przeciwdziałać, łagodzić ich skutki. Bezpośrednie stykanie się pracowników pomocy społecznej z ogromem i różnorodnością problemów ludzkich to ciągły stres, myślenie o podopiecznych.

Każda osoba i rodzina zgłaszająca się do Ośrodka wymaga szczególnego, indywidualnego podejścia i opracowania planu wsparcia. Zgłoszenie się z wnioskiem o pomoc to nie tylko skompletowanie niezbędnych dokumentów w celu ustalenia dochodu rodziny, ale szeroko prowadzona praca socjalna: to głównie poradnictwo w zakresie poszukiwania pracy, załatwiania spraw alimentacyjnych i rozwodowych, kierowanie na leczenie odwykowe, nadzór nad prawidłowością sprawowanej władzy rodzicielskiej i kierowanie do sądu

wniosków o jej nieprawidłowym wypełnianiu. Wielokrotnie długa, ciężka i żmudna praca z rodziną nie zawsze przynosi pożądane efekty ze względu zbyt małą osobistą motywację i chęć dokonania zmiany w dotychczasowym życiu, brak systematyczności i wytrwałości w podejmowanych działaniach, oraz na skutek braku wzorców i wartości wyniesionych z domu, braku ambicji a także na skutek niefrasobliwości klientów, braku umiejętności przewidywania skutków swojego postępowania. Trudno jest zmotywować wielu klientów OPS do zmiany swojego postępowania, a niekiedy długi okres egzystencji na minimalnym poziomie zaspokajania swoich potrzeb nie daje motywacji do podejmowania trudnych działań. Każde działanie z rodziną w związku z tym musi być dostosowane do jej umiejętności i możliwości. Różnorodność problemów wymaga od pracowników socjalnych olbrzymich zdolności i umiejętności nie tylko techniki pracy socjalnej ale olbrzymiej empatii, wrażliwości, cierpliwości i umiejętności radzenia sobie ze stresem i odpowiedzialnością za losy drugiego człowieka. Bywa, że wykonywana praca przez pracownika socjalnego, może stwarzać zagrożenie dla jego zdrowia i życia. Obecnie trwają prace nad zapewnieniem bezpieczeństwa w wykonywaniu przez pracownika socjalnego obowiązków służbowych. Nad konkretnymi rozwiązaniami i możliwością ich wprowadzenia w życie będą pracować zespoły składające się z przedstawicieli Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ogólnopolskich stowarzyszeń zrzeszających ośrodki pomocy społecznej oraz związki zawodowe.

W okresie sprawozdawczym łącznie pracownicy Ośrodka wydali **1 868** decyzji administracyjnych, w tym **1 490** w sprawach świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego i funduszu alimentacyjnego, **349** decyzji z zakresu pomocy społecznej oraz **29** decyzji dotyczących potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

3. WYDATKI NA REALIZACJĘ ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ FINANSOWANE Z BUDŻETU GOPS

Tabela 2. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2014-2016 z budżetu GOPS w Dąbrowce.

Wyszczególnienie		2014	2015	2016
Pomoc społeczna	Domy pomocy społecznej	143 262 zł	139 251 zł	179 123 zł
	Rodziny zastępcze	3 153 zł	5 931 zł	5 098 zł
	Wspieranie rodziny (m.in. asystent rodziny)	13 050 zł	11 844 zł	20 160 zł
	Świadczenia rodzinne, świadczenie z fund. alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2 231 191 zł	2 440 460 zł	3 198 823 zł
	Świadczenie wychowawcze - Program Rodzina 500+	-	-	5 743 328 zł
	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	16 973 zł	21 061 zł	25 786 zł
	Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	60 370 zł	61 203 zł	66 574 zł
	Zasiłki stałe	172 705 zł	156 704 zł	195 752 zł
	Ośrodek Pomocy Społecznej - bieżąca działalność	470 647 zł	538 299 zł	513 041 zł
	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	23 258 zł	32 764 zł	26 252 zł
	Pozostała działalność (m.in. Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, Karta Dużej Rodziny, Program Takrodzina.pl, Rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego)	169 666 zł	105 524 zł	127 656 zł

RAZEM	Razem w budżecie GOPS	3 389 600 zł	3 513 041 zł	10 101 593 zł
--------------	------------------------------	---------------------	---------------------	----------------------

Źródło: Sprawozdanie z wykonania wydatków poniesionych w okresie I-XII 2016 roku w działach: 710, 801, 852; 853.

Wydatki na pomoc społeczną w 2016 roku obejmowały kilkanaście rodzajów wsparcia z zakresu pomocy społecznej. Zadania realizowane przez Ośrodek po stronie wydatków stanowiły kwotę 10 101 593 zł, w tym dotacja 9 338 609 zł. Większość środków finansowych wydatkowana w 2016 roku przeznaczona została na realizację Programu "Rodzina 500+", który został wprowadzony 1 kwietnia 2016 roku. Ta kategoria wydatków stanowiła 57% całości wydatków. Następną kategorią wydatków stanowiła realizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych.

4. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej: "Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia".

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Pomoc ta ma charakter przejściowy i zakłada aktywizację osób i rodzin, które z niej korzystają. Brak odpowiedniej postawy świadczeniobiorcy może być przyczyną odmowy przyznania pomocy lub jej zaprzestania.

Zgodnie z zasadą pomocniczości zadania gminy w zakresie pomocy społecznej zostały najbardziej rozbudowane. Przepisy ustawy o pomocy społecznej różnicują poszczególne zadania samorządu gminnego na zadania własne, własne o charakterze obowiązkowym oraz zadania zlecone.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy (art. 17 ustawy, pkt. 1):

- Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych programów, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- Sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej,
- Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych oraz zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- Przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- Opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny,
- Praca socjalna,
- Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- Dożywianie dzieci,
- Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- Kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- Sporządzanie sprawozdawczości,
- Utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy (art. 17 ustawy, pkt. 2):

- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- Przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- Podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- Współpraca z powiatowym urzędem pracy.

Oprócz zadań własnych gminy Ustawa wyznacza zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę. Są to:

- Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia (zgodnie z Ustawą o cudzoziemcach),
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Niezwykle istotnym elementem wpływającym na zakres zadań realizacyjnych Gminy w aspekcie pomocy społecznej jest opracowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2015 roku Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021. Dokument w swej treści podzielony na część wstępną, diagnostyczną oraz część programową definiuje spektrum zagadnień umożliwiających zdefiniowanie sytuacji obecnej Gminy, wyodrębnienie obszarów wymagających wsparcia oraz wskazanie celów strategicznych realizujących założenia polityki społecznej w najbliższym, krótkoterminowym horyzoncie czasowym. Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021 nie tylko dokonuje analizy zidentyfikowanych problemów społecznych, ale przede wszystkim ujmuje je w korelacji z programowaniem działań, które służyć będą rozwiązywaniu problemów społecznych lokalnej społeczności. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021 wyszczególnia 5 głównych celów strategicznych rozwoju Gminy w kontekście pomocy społecznej, które określono na poniższym rysunku.

Rysunek 1. Cele strategiczne zawarte w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021”.

Do każdego z powyższych celów strategicznych w ramach dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyporządkowano cele operacyjne oraz kierunki działań do celów operacyjnych, umożliwiające realizację założeń dokumentu.

Pomoc społeczna, jako instytucja polityki społecznej państwa pomaga osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi. Struktura powodów przyznania pomocy klientom Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce pozwala jednocześnie na wyodrębnienie głównych problemów społecznych występujących na terenie gminy. Poniższa tabela przedstawia powody przyznania pomocy społecznej na terenie Gminy Dąbrówka w latach 2014-2016.

Tabela 3. Powody przyznania pomocy społecznej przez GOPS w Dąbrówce w latach 2014-2016.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinach
UBÓSTWO	129	419	125	387	111	311
SIEROCTWO	0	0	1	2	1	2
BEZDOMNOŚĆ	5	6	2	3	1	1
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	33	189	27	149	22	122
- W TYM WIELODZIETNOŚĆ	30	179	26	146	22	122
BEZROBOCIE	84	302	81	291	73	259
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	61	163	53	127	61	141
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	63	227	67	223	63	173
BEZRADNOŚĆ	33	133	29	120	21	85
- W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	21	62	16	51	14	41
- RODZINY WIELODZIETNE	11	62	12	65	8	49
PRZEMOC W RODZINIE	5	19	4	15	4	18
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0	0	0	0	0
ALKOHOLIZM	28	63	28	55	27	56
NARKOMANIA	0	0	1	1	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	3	7	3	3	2	3
ZDARZENIE LOSOWE	1	2	1	3	3	6
SYTUACJA KRYZYSOWA	3	10	2	8	0	0

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 za 2014, 2015 i 2016 rok.

Analizując dane za lata 2014-2016 możemy zauważyć, że ubóstwo i bezrobocie są najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy. W większości w/w w tabeli powodów trudnej sytuacji życiowej utrzymuje się tendencja wzrostowa. Należy zauważyć, że w jednej rodzinie może występować więcej niż jedna dysfunkcja.

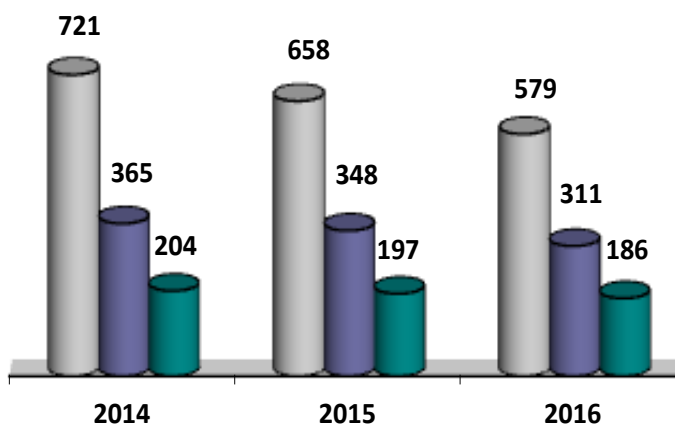
Głównymi przyczynami udzielenia pomocy społecznej w roku 2016 były:

- ubóstwo 111 rodzin (w tym 311 osób),
- bezrobocie 73 rodzin (w tym 259 osób),
- długotrwała lub ciężka choroba 63 rodzin (w tym 173 osób),
- niepełnosprawność 61 rodzin (w tym 141 osób),
- alkoholizm 27 rodzin (w tym 56 osób),
- potrzeba ochrony macierzyństwa 22 rodzin (w tym 122 osób),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego 21 rodzin (w tym 85 osób).

Prawo do świadczeń przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej, przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednej z w/w okoliczności. Od 1 października 2015 roku kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej ustalono na poziomie 634 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu świadczeń rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Dane szczegółowe dotyczące liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną na terenie gminy Dąbrówka w latach 2014 - 2016 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Osoby objęte pomocą społeczną w gminie Dąbrówka w latach 2014-2016.

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 za 2014, 2015 i 2016 rok.*

*Wykres nie uwzględnia pomocy udzielonej w ramach wyłącznej pracy socjalnej.

Na podstawie powyższego wykresu można wywnioskować, że ilość osób i rodzin korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich trzech lat systematycznie maleje. Stwierdzić należy, że poziom życia w rodzinach na terenie gminy Dąbrówka znacznie się poprawia.

Ustalając liczbę osób korzystających z pomocy społecznej należy uwzględnić także wsparcie udzielane przez pracowników socjalnych w ramach tzw. wyłącznej pracy socjalnej. W 2016 roku z tej formy pomocy skorzystało 19 rodzin w których zamieszkiwały 53 osoby.

Procentowy udział osób objętych pomocą społeczną w Gminie Dąbrówka w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w roku 2016 wynosił 8%.

Podstawą przyznania świadczeń z pomocy społecznej było przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, czyli zebranie możliwie wszechstronnych informacji o osobie czy rodzinie, ustalenie występujących problemów co pozwoliło na podjęcie właściwych działań i zaplanowanie odpowiedniej formy pomocy. Podczas jego przeprowadzania pracownicy socjalni ustalali sytuację rodzinną, zawodową, zdrowotną członków rodziny, ustalali także dane dotyczące źródeł uzyskiwanych dochodów. Pracownicy socjalni, którzy przeprowadzali wywiad środowiskowy nie ograniczali się tylko do zbierania suchych faktów. Już przy pierwszej wizycie analizowali wraz z klientem sytuację, zastanawiali się nad możliwościami przezwyciężenia problemów, udzielali porad, motywowali do zmiany zachowań, które pomogłyby w dalszym życiu, niejednokrotnie przeprowadzali pierwsze mediacje w sytuacjach konfliktowych. Stosownie do zgłaszanych przez osoby lub rodziny potrzeb oraz biorąc pod uwagę możliwości finansowe Ośrodka przyznawano odpowiednią pomoc.

Poniższa tabela przedstawia poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2014 – 2016.

Tabela 4. Rodzaje świadczeń pomocy społecznej udzielanych przez GOPS w Dąbrówce w latach 2014 – 2016.

Rodzaj pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (ogółem)	365	348	311	204	197	186	721	658	579
w tym:									
- świadczenia pieniężne	126	121	123	117	115	111	334	288	248
- świadczenia niepieniężne	240	229	190	130	120	104	579	531	442
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej - ogółem	x	x	x	152	262	185	489	816	566
w tym:									
wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	x	x	47	91	19	114	271	53

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 za rok 2014, 2015 i 2016.

W zakresie przyznawania świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na przestrzeni lat 2014-2016 liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia systematycznie spada (w 2016 r. można zaobserwować spadek w stosunku do 2014 r. o 54 osoby). Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku liczby rodzin którym przyznano świadczenia. Wpływ na taki stan rzeczy ma poprawa sytuacji finansowej rodzin m.in. wynikająca z wprowadzenia Programu "Rodzina 500 plus". Odnotowujemy spadek liczby rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej i z pomocy w postaci dożywiania – w stosunku do roku ubiegłego o około 6%.

Świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej są: świadczenia pieniężne w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, specjalnych zasiłków celowych, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, świadczenia pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznawane przez sąd.¹ Wymienione formy pomocy są najbardziej pożądane wśród beneficjentów pomocy. Jednakże ze względu na to, iż stanowią łatwą i elastyczną formę pomocy, najbardziej od niej uzależniają i często są traktowane, jako źródło dochodu, a nie przejściowe wsparcie. Mogą powodować wśród beneficjentów przyjęcie biernej postawy w rozwiązywaniu problemów życiowych.

Świadczeniami niepieniężnymi są: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych².

Do najczęściej udzielanych świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej należą:

- zasiłek stały jest to świadczenie przysługujące na podstawie art. 37 ustawy o pomocy społecznej osobom samotnie gospodarującym, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy oraz osobom pozostającym w rodzinach, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy spełniającym kryterium dochodowe i stanowi uzupełnienie dochodu tych osób do kryterium ustawowego.

¹ Art. 36 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

² Tamże.

- zasiłek okresowy jest to świadczenie, które przysługuje na podstawie art. 38 ustawy o pomocy społecznej i przeznaczone jest dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium, przysługujący ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Okres, na jaki jest przyznany zasiłek okresowy, ustala Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

- zasiłek celowy jest to świadczenie przyznawane na podstawie art. 39 ustawy o pomocy społecznej na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom nieposiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego. Zasiłki celowe przyznaje się również w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej osobie lub rodzinie, bez względu na osiągnięty przez nich dochód.

Dane szczegółowe dotyczące udzielonej pomocy w latach 2014-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielane przez GOPS w Dąbrówce w latach 2014 – 2016.

Formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016
pieniężne	zasiłek stały	41	33	43	398	337	403
	zasiłek okresowy	9	16	19	27	47	45
	zasiłek celowy	103	106	104	X	X	X
	w tym zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	8	10	20	26	30	48
niepieniężne	posiłek	279	288	232	34 589	32 973	25 695
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	279	288	232	34 589	32973	25 695
	sprawienie pogrzebu	3	0	1	3	0	1
	składki na ubezpieczenie zdrowotne	31	25	34	296	255	302
	praca socjalna*	152	262	185	X	X	X
	usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	1	3	3	180	1010	640
	specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3	2	2	780	618	588
pobyt i usługi w domu pomocy społecznej	7	7	8	63	71	77	

*liczba rodzin

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 za rok 2014, 2015 i 2016.

Najczęściej udzielaną formą pomocy spośród świadczeń pieniężnych w latach 2014-2016 był zasiłek celowy, który jest przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych w latach 2014-2016 utrzymuje się na podobnym poziomie.

Spośród udzielonej pomocy niepieniężnej największą część stanowi posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W 2015 roku 288 osób otrzymało posiłek, zaś w 2016 roku było to 232 osoby. W 2014 r. łączna kwota wydatków na realizację Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wyniosła 108 350 zł, w 2015 r. 102 926, zaś w 2016 r. 87 913 zł. Dotacja z budżetu państwa w 2016 r. wyniosła 70 250 zł. W roku 2016 ponownie Gmina Dąbrówka uzyskała zgodę Wojewody na zmniejszenie obowiązkowego 40% udziału środków gminnych do 20%.

W celu ograniczenia zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin mieszkających na terenie gminy Dąbrówka, w 2014 roku Rada Gminy w Dąbrówce uchwaliła Program osłonowy „Pomoc gminy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”, który przewiduje udzielenie pomocy, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku. Przyznanie takiej pomocy odbywa się, bez wydania decyzji administracyjnej przyznającej posiłek oraz bez przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego. Ponadto została przyjęta uchwała dotycząca podwyższenia do 150% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób i rodzin objętych wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 - 2020. Pozwoliło to na zwiększenie liczby osób i rodzin wymagających zabezpieczenia potrzeb żywieniowych.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze jako zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym, świadczone były osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione z powodu samotności lub braku możliwości zapewnienia jej przez rodzinę. Usługi obejmują pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, zalecanej przez lekarza pielęgnacji oraz zapewnienia kontaktów z otoczeniem.

W 2016 roku GOPS zatrudniał w ramach umowy zlecenia dwie osoby świadczące usługi w domach 3 podopiecznych. Łącznie została zrealizowanych 640 godzin usług. Osoby korzystające z tych świadczeń w zależności od swojej sytuacji materialnej wnoszą częściową odpłatność za usługi według zasad ustalonych Uchwałą Rady Gminy Dąbrówka nr XXXIX/226.2010 z dnia 18.03.2010. Starania podejmowane w przyszłości przez władze Gminy w stosunku do osób starszych powinny mieć na celu zapewnienie właściwej opieki, a więc odpowiednie usługi opiekuńcze, formy aktywności ruchowej, a także zorganizowane formy spędzania wolnego czasu.

W 2016 roku realizowane były także specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Tą formą pomocy zostało objęte dwie osoby dorosłe, jedna z jednostką chorobową - autyzm, a druga z niepełnosprawnością intelektualną. SUO to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb pacjenta, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Tego typu świadczenie jest zadaniem zleconym, w całości finansowanym przez budżet państwa.

Domy Pomocy Społecznej

Do domów pomocy społecznej kierowane są osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy przez rodzinę lub w formie usług opiekuńczych.

Dofinansowywanie kosztów pobytu w domach pomocy społecznej jest zadaniem wymagającym dużych nakładów finansowych przy niewielkiej ilości osób korzystających. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w domu pomocy społecznej pokrywa sam zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu.

Pozostałą kwotę do wysokości całkowitych kosztów utrzymania w placówce dopłaca rodzina i gmina, z której pochodzi osoba umieszczona w domu pomocy społecznej.

Gmina Dąbrówka w 2016 roku opłacała pobyt w domach pomocy społecznej 8 osobom. Łączna kwota, jaką Gmina przeznaczyła na dofinansowanie pobytu w domach pomocy społecznej w 2016 wyniosła 179 123 złotych. Należy zauważyć, że z roku na rok zwiększają się koszty związane z utrzymaniem mieszkańca w domu pomocy społecznej, co generuje zwiększenie wydatków po stronie gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce ze względu na ograniczone środki finansowe stara się maksymalnie długo zapewniać pomoc usługową w miejscu zamieszkania.

Praca socjalna

Jest jednym z zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, bez względu na posiadany dochód.

Praca socjalna prowadzona jest:

- o z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- o ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna jest świadczeniem niepieniężnym. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.

Realizowana jest w oparciu o dokonanie diagnozy sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Ważne jest systemowe i całościowe podejście do osoby i rodziny w zależności od zdiagnozowanych problemów. Praca socjalna najczęściej polega m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

W szczególnych przypadkach, z uwagi na złożoność problemów występujących w rodzinach pracownicy socjalni zapewniają osobom wymagającym wsparcia dostęp do kompleksowej pomocy specjalistycznej (psychologiczno-pedagogicznej) oraz współpracowali z różnorodnymi podmiotami z terenu gminy, powiatu i kraju: policją, sądem, kuratorami sądowymi, pedagogami szkolnymi i szkołami, Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, domami pomocy społecznej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urzędem Gminy w Dąbrówce, Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej, Powiatowym Urzędem Pracy, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Stowarzyszeniem "Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu", Powiślańskim Towarzystwem Społecznym (PTS), Bankiem Żywności SOS w Warszawie, Caritas Parafialnym, Gminnym Centrum Kultury oraz ośrodkami pomocy społecznej z terenu kraju i innymi podmiotami działającymi na rzecz lokalnej społeczności.

W roku 2016 pomocą w postaci pracy socjalnej zostało objętych 185 rodzin, gdzie przebywało 566 osób. Udzielono pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej 19 rodzinom, gdzie przebywało 53 osoby.

Inne działania w obszarze pomocy społecznej

Działania na rzecz osób starszych realizowane przez GOPS w Dąbrówce wspiera także funkcjonujące na terenie Gminy Stowarzyszenie Powiślańskie Towarzystwo Społeczne (PTS), w ramach którego realizowano Program „Asystent Seniora”, umożliwiający osobom starszym i samotnym skorzystanie z pomocy terapeutycznej, psychologicznej i rehabilitacyjnej.

W 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współorganizował spotkanie wigilijne przygotowane dla osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, które odbyła się w Kościele Parafialnym w Dąbrówce.

Ze względu na niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego na terenie Gminy Dąbrówka oraz w związku z trudnościami związanymi z dojazdem osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych do poradni specjalistycznych (Wołomin, Zielonka), Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce współpracuje z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Zielonce. Celem tej współpracy jest świadczenie nieodpłatnych konsultacji pedagoga z rodzinami dotkniętymi kryzysem (w szczególności przemocą domową). Konsultacje odbywają się co dwa tygodnie, we wtorki. W 2016 roku ze wsparcia specjalistów

Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce (indywidualnie oraz poprzez prace w grupach) skorzystało 10 osób, w tym 5 dzieci.

Działania w obszarze świadczenia pomocy społecznej, które skierowane są do wszystkich mieszkańców potrzebujących wsparcia realizowane przez GOPS w Dąbrówce wspiera także funkcjonujące na terenie Gminy Stowarzyszenie „Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu”. Podmiot ten organizuje między innymi pomoc żywnościową dla mieszkańców, wypoczynek dla dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym. Działalność Stowarzyszenia wspiera finansowo Urząd Gminy w Dąbrówce.

W 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce współpracował z Ośrodkami z terenu powiatu wołomińskiego tj. Wołomin, Marki, Radzymin, Tłuszcz w zakresie wspólnego przygotowania i realizacji projektu w obszarze integracji społecznej w ramach Działania 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Projekty pod nazwą „Lokomotywacja. Partnerstwo szansą na sukces” a następnie „Wspólna sprawa” nie przeszły pomyślnie etapu oceny merytorycznej.

„Pomoc żywnościowa dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy Dąbrówka”

Inicjatywa władz Gminy i Stowarzyszenia „Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu” mająca na celu pozyskiwanie, magazynowanie oraz dystrybucję żywności na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy Dąbrówka. Działania odbywały się w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa – Podprogram 2015 i Podprogram 2016, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym 2014-2020 (FEAD). Pomocą żywnościową objęte są osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i spełniające kryterium dochodowe tj.: od 1 października 2015 r. do końca 2016 roku - 951 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 771 zł dla osoby w rodzinie. Kryterium dochodowe uległo podwyższeniu w styczniu 2017 roku i obecnie wynosi 1 268 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 1 028 dla osoby w rodzinie. Pomoc udzielana była w ramach Programu w postaci artykułów spożywczych, które były przekazywane osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie. Dodatkowo poza dystrybucją żywności prowadzone są w Programie działania towarzyszące, mające na celu włączenie społeczne podopiecznych. Dla uczestników projektu zorganizowano w 2016 roku dwa warsztaty ekonomiczne.

Pomoc żywnościowa to najbardziej kompleksowe wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej udzielane w ramach systemu pomocy społecznej. PO PŻ jest to najbardziej wymierne wsparcie rodzin potrzebujących, bowiem są to artykuły pierwszej potrzeby w każdym gospodarstwie domowym. Dzięki takiej pomocy zaoszczędzone środki budżetów własnych rodziny będą mogły przeznaczyć na inne potrzeby.

W 2016 roku do kwietnia 2016 realizowano Podprogram 2015 w ramach którego pracownicy socjalni Ośrodka wydali 157 skierowań rodzinom uprawnionym do uzyskania pomocy żywnościowej, zaś od września 2016 został uruchomiony Podprogram 2016 w ramach którego wydano 182 skierowania.

Z informacji Stowarzyszenia „Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu” wynika, że w 2015 roku bezpośrednia pomoc żywnościowa w ramach PO PŻ została udzielona 548 mieszkańcom gminy Dąbrówka, zaś w 2016 roku najwięcej osób odebrało żywność w kwietniu - było to 496 osób. W 2015 roku przekazano ponad 31 ton artykułów spożywczych o łącznej wartości 104 240,23 zł, natomiast w 2016 roku przekazano już ponad 40 ton żywności na kwotę 167 422,54 zł.

Organizacja pomocy żywnościowej współfinansowana jest ze środków Urzędu Gminy w Dąbrówce w ramach otwartego konkursu ofert na zlecenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, pod tytułem: „Pomoc żywnościowa dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy Dąbrówka”. W 2016 roku dofinansowanie do realizacji zadania wyniosło 13 922,34 zł.

5. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH

Obsługa świadczeń rodzinnych jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej. Oznacza to, iż ciężar finansowy w tym zakresie spoczywa na budżecie państwa co do samych świadczeń, koszty obsługi są w części finansowane przez gminę. Organami właściwymi do załatwiania spraw indywidualnych i wypłaty świadczeń rodzinnych są gminy. Wójt Gminy Dąbrówka działając na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku upoważnił Kierownika GOPS do prowadzenia postępowania w sprawach świadczeń

rodziny, a także do wydawania decyzji w tych sprawach. Tym samym zlecił realizację ustawy o świadczeniach rodzinnych pracownikom Ośrodka.

System świadczeń rodzinnych to poza ubezpieczeniowy system świadczeń socjalnych wspierających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, wychowujące dzieci uczęszczające do szkoły, w tym niepełnosprawne. Warto przy tym dodać, iż świadczenia rodzinne stanowią odrębny od świadczeń z pomocy społecznej system, na który składają się: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego specjalnego zasiłku opiekuńczego (od 2013 roku) i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

W roku sprawozdawczym z systemu świadczeń rodzinnych skorzystało 1 163 świadczeniobiorców, którym przyznano 17 019 świadczeń na łączną kwotę 2 715 653 zł.

W okresie 2014 – 2016 liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne ulegała wahaniom. W 2014 roku z systemu świadczeń rodzinnych korzystało 576 rodzin, w 2015 roku 558 rodzin zaś w roku 2016 było to 668 rodzin. Znaczne zwiększenie (o 110 rodzin w stosunku do roku 2015) liczby rodzin pobierających świadczenia rodzinne w 2016 roku wpłynęło na kwotę wypłacanych świadczeń rodzinnych. Przyczyną takiego stanu rzeczy był wzrost od 1 listopada 2015 roku kryterium dochodowego i podwyższenie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego oraz wprowadzenie od 1 stycznia 2016 r. mechanizmu „złotówka za złotówkę” a także wdrożenie od 1 kwietnia 2016 r. Programu „Rodzina 500+”.

Liczbę świadczeń oraz kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w Dąbrowce w latach 2014 – 2016.

Rodzaj świadczenia	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	13 498	1 382 567 zł	12 161	1 275 528 zł	14 028	1 614 877 zł
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	68	68 000 zł	60	60 000 zł	97	97 000 zł
Świadczenia pielęgnacyjne	408	279 118 zł	398	475 360 zł	451	580 721 zł
Zasiłek pielęgnacyjny (ogółem)	1 819	278 307 zł	1 825	279 225 zł	1 979	302 787 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy (SZO)	-	-	-	-	4	2 080 zł
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego	68	4 572 zł	88	9 504 zł	181	25 787 zł
Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego	183	37 713 zł	214	70 671 zł	279	92 401 zł

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z realizacji świadczeń rodzinnych za rok 2014, 2015 i 2016.

6. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW

Kolejną formą wsparcia realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowce są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ta pomoc finansowa świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 r., poz. 859, z późn. zm). Do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna.

Bezskuteczność egzekucji w rozumieniu ww. ustawy oznacza egzekucję, w wyniku, której w okresie ostatnich dwóch miesięcy nie wyegzekwowano pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Liczbę rodzin korzystających ze świadczeń alimentacyjnych oraz liczbę i kwoty wypłacanych świadczeń alimentacyjnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie Dąbrówka w latach 2014-2016.

	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	19	20	22
Liczba świadczeń	270	323	420
Kwota świadczeń w zł	99 950 zł	128 453 zł	174 703 zł

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za rok 2014, 2015 i 2016.

W roku 2016 nastąpił wzrost liczby rodzin, w których pobierane są świadczenia z funduszu alimentacyjnego, jak również znaczny wzrost wydatków na świadczenie. Było to spowodowane podwyższaniem przez sądy rodzinne kwoty zasądzanych alimentów.

Ponadto w roku 2016 podejmowane były działania wobec 30 dłużników alimentacyjnych, takie jak: ustalanie miejsca pobytu dłużnika alimentacyjnego, przeprowadzanie wywiadów alimentacyjnych z dłużnikami, informowanie komornika sądowego o zadłużeniu oraz aktualnej sytuacji dłużnika, współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, składanie wniosków do Prokuratury o ściganie za przestępstwo oraz do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika, przekazywanie do BIGów informacji gospodarczej o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy. W wyniku prowadzonych postępowań odzyskano 42 354,59 zł z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

7. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O POMOCY PAŃSTWA W WYCHOWYWANIU DZIECI - PROGRAM "RODZINA 500+"

W dniu 1 kwietnia 2016 roku weszła w życie ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195), która określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady jego przyznawania i wypłacania. Ponadto ustawa określa podmioty odpowiedzialne za realizację zadania oraz jego finansowanie, a także wprowadza zmiany w innych przepisach np. w ustawie o pomocy społecznej.

Program „Rodzina 500 plus” to systemowe wsparcie polskich rodzin realizowane przez gminę jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. Świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł rodzice otrzymują niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dzieci do ukończenia przez nie 18. roku życia. W przypadku rodzin z dochodem poniżej 800 zł na osobę lub 1200 zł w przypadku wychowywania w rodzinie dziecka niepełnosprawnego wsparcie rodzina otrzymuje także na pierwsze dziecko, czyli najstarsze lub jedyne dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia.

Zgodnie z przepisami art. 4 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Ustawodawca, określając osoby uprawnione, wskazał, że świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka.

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci wykazuje wiele podobieństw do ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, dlatego jednostką odpowiedzialną za realizację zadania na terenie gminy Dąbrówka został wyznaczony Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wdrożenie ustawy wymagało podjęcia działań zmierzających do zapewnienia sprawnej obsługi interesantów tj. remont pomieszczeń GOPS, wygospodarowanie na parterze budynku Urzędu Gminy w Dąbrówce biura, w którym m.in. realizowany jest Program "Rodzina 500 plus", czy przeprowadzenie naboru na stanowisko ds. obsługi świadczenia wychowawczego. Realizacja tak dużego zadania jakim jest Program "Rodzina 500+" w gminie Dąbrówka wymaga zaangażowania pięciu pracowników Ośrodka oraz wsparcia ze strony stażysty skierowanego z Urzędu Pracy w Radzyminie.

Świadczenie przyznawane jest na wniosek. Można złożyć go w urzędzie lub przez Internet za pomocą jednego z czterech kanałów: bankowości elektronicznej, PUE ZUS, Emp@tiii lub EPUAP. Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej dąży do usprawnienia systemu składania wniosków i w tym celu organy prowadzące postępowania w sprawach przyznania świadczenia wychowawczego jak również świadczeń rodzinnych zobowiązane zostały do samodzielnego pozyskiwania informacji o wysokości dochodu osiągniętego w roku bazowym oraz informacji o wysokości składki zdrowotnej z organu emerytalno-rentowego co jest dużym ułatwieniem dla wnioskodawców w stosunku do lat ubiegłych.

W Gminie Dąbrówka od startu Programu „Rodzina 500+” do dnia 31 grudnia 2016 roku rodzice i opiekunowie złożyli 875 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w tym 94 drogą elektroniczną. Wydanych zostało 906 decyzji administracyjnych. Rodzinom przekazane zostały środki finansowe w ramach Programu, na kwotę 5 630 345,00 zł., dla 1318 dzieci. Wsparcie otrzymało 813 rodzin.

Program „Rodzina 500 plus” jest zgodny z dotychczasową, unijną praktyką koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, która eliminuje sytuacje jednoczesnego pobierania świadczeń w więcej niż jednym kraju. Oznacza to, że świadczenie wychowawcze nie będzie przysługiwać, jeżeli rodzina otrzymuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze. Rodzice składający wniosek o przyznanie świadczenia są również zobowiązani do informowania o każdej zmianie mającej wpływ na prawo do tego świadczenia, w tym również o zmianie miejsca zamieszkania.

Program „Rodzina 500 plus" cieszy się dużą popularnością. Należy podkreślić dobrą współpracę z rodzicami i opiekunami ubiegającymi się o świadczenie wychowawcze dla swoich pociech oraz sprawną realizację zadania przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce.

8. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O SYSTEMIE ŚWIADCZEŃ OPIEKI ZDROWOTNEJ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581, z późn. zm.) do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na zasadach określonych w ustawie (czyli bezpłatnie, tak jak osoby ubezpieczone) mają prawo osoby inne niż ubezpieczone posiadające obywatelstwo polskie i miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które spełniają kryterium dochodowe, określone w przepisach o pomocy społecznej.

Wydanie decyzji o ustaleniu prawa do świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych ze środków publicznych następuje na wniosek zainteresowanego, a w przypadku stanu nagłego na wniosek świadczeniodawcy udzielającego świadczenia opieki zdrowotnej złożony niezwłocznie po udzieleniu świadczenia.

Wydanie decyzji poprzedzone jest przeprowadzeniem postępowania administracyjnego w tym wywiadu środowiskowego. Celem tej czynności jest m.in. ustalenie czy osoba zainteresowana spełnia kryterium dochodowe zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz ustalenie czy nie występują dysproporcje między udokumentowaną wysokością dochodu a sytuacją majątkową tej osoby.

W 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce wydał łącznie w ramach tego zadania 29 decyzji, w tym 22 decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz 1 decyzję odmowną. Decyzje wydawane były zarówno na wniosek świadczeniobiorców jak i świadczeniodawców.

9. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ustawa wskazuje, że pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania, oraz

że wyznaczonym podmiotem może być ośrodek pomocy społecznej. Od 2012 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce realizuje powyższe zadania.

W 2015 roku zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej opracował Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrują się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Kolejnym zadaniem realizowanym w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zatrudnienie asystenta rodziny. Zadaniem asystenta jest ułatwić rodzicom wypełnianie ról społecznych, tak aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą, rolą asystenta będą działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Należy podkreślić, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje, jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły zamierzone efekty.

W 2016 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudniony był w formie umowy zlecenia w niepełnym wymiarze czasu pracy jeden asystent rodziny. Wspieraniem ze strony asystenta objętych było 19 rodzin, w których zamieszkiwało 36 dzieci. Zgodnie ze zmianą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 poz. 332) od 1 stycznia 2015 r. jeden asystent rodziny może w tym samym czasie objąć wsparciem do 15 rodzin. Z danych GOPS wynika, że w 2016 r. pracownicy socjalni zdiagnozowali problemy opiekuńczo - wychowawcze w 37 rodzinach. Biorąc powyższe pod uwagę wskazane jest objęcie wsparciem większej grupy rodzin zagrożonych problemami opiekuńczo - wychowawczymi. Asystent udzielał wsparcia w poprawie sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych. Prowadził także indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci, motywował do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania i utrzymania zatrudnienia, motywował do udziału w zajęciach warsztatowych dla rodziców, udzielał wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez organizowanie zajęć psychoedukacyjnych.³

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce w 2016 roku, śladem lat ubiegłych, wnioskuje o dofinansowanie do wynagrodzenia asystenta rodziny w ramach Resortowego Programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”. Całkowity koszt tego zadania wyniósł 20 160 zł, z czego dotacja w ramach Programu wyniosła 10 650 zł. Nadal konieczne jest zapewnienie środków na realizację tego zadania w postaci wkładu własnego do Programu w przyszłym roku, tym bardziej, że od stycznia 2015 r. jest ono obligatoryjnym zadaniem gminy.

W tym samym roku poniesiono koszty związane ze zwrotem części wydatków na opiekę i wychowanie 3 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w wysokości 5 098,09 zł.

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie wynika, że na terenie Gminy Dąbrówka 7 dzieci przebywa w 6 rodzinach zastępczych, a teren gminy zamieszkuje 3 rodziny biologiczne dzieci umieszczone w

³ *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017, Dąbrówka 2015.*

rodzinach zastępczych. Natomiast według danych Sądu Rejonowego w Wołominie Wydział Rodzinny i Nieletnich kuratelą w 2016 roku objętych było na terenie gminy 16 rodzin.

Wszystkie działania powinny być skoncentrowane na pomocy rodzinie biologicznej, a istotą podejmowanych działań winno być wspieranie, a nie zastępowanie rodziny biologicznej. Efektywna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dzieci oraz ich skuteczna ochrona jest możliwa poprzez współpracę specjalistów, instytucji, organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny oraz realizację interdyscyplinarnych działań zmierzających do rozwoju systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

10. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O KARCIE DUŻEJ RODZINY

Jednym z działań wspierających rodziny wielodzietne z terenu Gminy Dąbrówka jest realizacja ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny oraz udział w Programie Powiatowej Karty Rodziny „Takrodzina.pl”, który został opisany w punkcie 11 niniejszego sprawozdania.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia. W praktyce Karta Dużej Rodziny zapewnia zniżki przy zakupie jedzenia i kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek oraz paliwa. Obniża także koszty rachunków za usług telekomunikacyjne czy bankowe. Pozwala na tańsze przejazdy pociągami i komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z oferty w ponad 10 tys. miejsc zgłoszonych przez prawie tysiąc firm i instytucji z całej Polski. Karta przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom, z co najmniej trójką dzieci⁴.

Z danych GOPS wynika, że w roku 2016 wydano 198 karty dla osób uprawnionych, w tym: 73 dla opiekunów, 125 karty dla dzieci. Łącznie do 31 grudnia 2016 roku wydano 543 karty.

11. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU POWIATOWEJ KARTY RODZINY „TAKRODZINA.PL” W GMINIE DĄBRÓWKA ZA 2016 ROK

Zgodnie z uchwałą nr XXXIV.265.2014 z dnia 10 kwietnia 2014 r. Gmina Dąbrówka przystąpiła do programu Powiatowej Karty Rodziny TakRodzina.pl. Powiatowa Karta Rodziny jest jednym z zadań w ramach programu polityki prorodzinnej w powiecie wołomińskim. Program ma na celu wzrost społecznej świadomości roli trwałego małżeństwa i rodziny oraz jego wpływu na rozwój społeczeństwa, jak również kształtowania i promowania pozytywnego wizerunku rodziny, przede wszystkim rodziny wielodzietnej⁵. Dodatkowym celem Programu jest zwiększenie szans rozwojowych oraz poprawa warunków życia rodzin wielodzietnych poprzez wprowadzenie różnorodnych uprawnień i systemu ulg dla rodzin. Zgodnie z zasadami Programu Powiatowa Karta Rodziny „TakRodzina” wydawana jest rodzinom wielodzietnym, w tym wielodzietnym rodzinom zastępczym zamieszkałym na terenie Gminy Dąbrówka, wychowującym, co najmniej troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko, które ukończyło 18 lat uczy się lub studiuje.

Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Dąbrówka nr XX/159/2016 z dnia 23 września 2016 r. rozszerzono katalog placówek realizujących zniżki dla posiadaczy Powiatowej Karty Rodziny „TakRodzina” o niepubliczne przedszkola z terenu gminy Dąbrówka działające zgodnie z art. 90 ust. 1 b ustawy o systemie oświaty.

Łącznie od początku realizacji Programu wydano 525 Kart.

Wsparcie dla rodzin wielodzietnych w 2016 roku polegało na:

- 50% zniżce dla posiadaczy Powiatowej Karty Rodziny 3+, 4+, 5+, w opłatach za posiłki wydawane dla dzieci z Rodzin Wielodzietnych, bez względu na dochód rodziny, uczęszczających do: przedszkoli publicznych, oddziałów przedszkolnych, szkół podstawowych lub gimnazjów, prowadzonych przez Gminę Dąbrówka działających zgodnie z art. 90 ust. 1 b ustawy o systemie oświaty, za wyjątkiem, gdy dziecko korzysta z innej formy Pomocy dożywiania”,

---

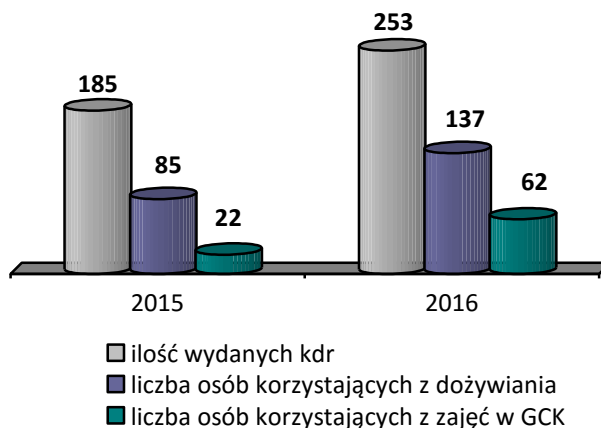
⁴ www.rodzina.gov.pl

⁵ www.takrodzina.pl

- 50% niższe w opłatach za zajęcia prowadzone w Gminnym Centrum Kultury w Dąbrówce.

Poniższy wykres przedstawia ilość wydanych kart w latach 2015 i 2016 oraz liczbę osób korzystających z poszczególnych zniżek proponowanych w ramach Programu na terenie Gminy Dąbrówka.

Wykres 2. Ilość wydanych kart wraz z liczbą osób korzystających ze zniżek.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu za 2015 i 2016 rok.

Na podstawie powyższego wykresy można stwierdzić, że zainteresowanie Programem na terenie gminy Dąbrówka rośnie. Ze zniżki oferowanej dla posiadaczy Powiatowej Karty Rodziny w 2015 r. na posiłki w stołówkach szkolnych skorzystało 85 osób natomiast w 2016 r. było to już 137 osób (dofinansowanie z powiatu wyniosło 8 900,00 zł). Podobnie kształtuje się wzrost liczby osób korzystających z dofinansowania w zajęciach GCK - w 2015 roku były to 22 osoby, zaś w 2016 nastąpiło zwiększenie do 62 osób - w tym przypadku dofinansowanie z powiatu w 2016 r. wyniosło 5 600,00 zł.

Gmina Dąbrówka w 2016 roku wydatkowała na finansowanie wyżej wymienionych zadań zł w tym:

- dotacja Powiatu Wołomińskiego – 14 500,00 zł,
- budżet gminy – 24 817,50 zł.

12. SPRAWOZDANIE ZA 2016 ROK Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2011 – 2016

Sprawozdanie to stanowi podsumowanie działań realizowanych w 2016 roku w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016, zwanego dalej Programem, przyjętego Uchwałą nr VII/42/2011 Rady Gminy Dąbrówka z dnia 3 czerwca 2011 r. oraz działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zwanego dalej Zespołem.

Problematyka przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest wielowymiarowa dlatego w ramach Programu realizowane są zadania mające na celu ochronę ofiar przemocy w rodzinie oraz działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie. Realizacja Programu ma na celu stworzenie wsparcia i profesjonalnej pomocy, zmierzającej do zwiększenia dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy dla osób uwięzionych w przemoc, a co za tym idzie zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenia jednolitego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych, bądź uwięzionych w przemoc w rodzinie.

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych oraz pozostałych podmiotów realizujących założone cele Programu

Od lipca 2011 roku w Gminie Dąbrowce działa Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w skład, którego wchodzi przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji w Radzyminie, Sądu Rejonowego w Wołominie, placówek oświatowych i opieki zdrowotnej z terenu gminy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Członkowie Zespołu działają w oparciu o porozumienia zawarte pomiędzy Wójtem Gminy Dąbrowka a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu. Głównym celem Zespołu jest ochrona ofiar przemocy w rodzinie w tym inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc oraz koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu należy:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

Zespół powołuje grupy robocze, które zajmują się pracą z konkretnymi rodzinami - ofiarami i sprawcami przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”. W 2016 roku powołano 8 grup roboczych do pracy z osobami doświadczającymi przemocy i będącymi jej sprawcami. Skład grupy roboczej jest zmienny i dopasowany do aktualnych potrzeb rodziny. Standardowo do grupy roboczej powoływany jest pracownik socjalny, w którego rejonie zamieszkuje dana rodzina, dzielnicowy, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciel placówki oświatowej, do której uczęszczają dzieci z danej rodziny. W niektórych przypadkach do grupy roboczej powoływani są: kurator rodzinny, który sprawuje nadzór nad rodziną oraz przedstawiciel ochrony zdrowia.

W 2016 roku uruchomiono 8 procedur "Niebieskie Karty" oraz kontynuowano 12 procedur z poprzednich lat. W roku sprawozdawczym w ramach prac grup roboczych odbyło się 59 spotkań.

Cel 1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Dąbrowka

Posiedzenia Gminnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie odbywają się nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Obowiązek ten wynika z art. 9 a pkt. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W 2016 roku w gminie Dąbrowka odbyło się 5 spotkań Zespołu, w terminach: 3 marca 2016 r., 12 kwietnia 2016 r., 13 lipca 2016 r., 13 październik 2016 r., 20 grudnia 2016 r. Przebieg każdego spotkania został udokumentowany sporządzonym protokołem oraz listą obecności. Członkowie Zespołu omawiali sprawy związane z bieżącym funkcjonowaniem Zespołu, monitorowana była również działalność grup roboczych.

Poniżej przedstawiono tabelę statyczną, określającą ilość wdrożonych procedur "Niebieskie Karty" w okresie 2016 roku.

Liczba PROCEDUR "Niebieska Karta" kontynuowanych z poprzednich okresów	Liczba Niebieskich Kart A WSZCZYNAJĄCYCH PROCEDURĘ w 2016 r. sporządzonych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów						Liczba Niebieskich Kart A, które zostały założone w toku trwania tej samej procedury w 2016 r. **	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą w 2016 r.	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą w 2016 r.
	OGÓŁEM*	GOPS	GKRPA	Policja	Oświata	Ochrona zdrowia			
12	8	5	0	3	0	0	3	6	7

Jak wynika z powyższej tabeli najwięcej sporządzonych Niebieskich Kart – A jest przez pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Z zebranych danych wynika, że Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz służba zdrowia nie uruchomiły żadnej procedury w roku sprawozdawczym.

Poniższa tabela zawiera informacje na temat liczby osób objętych pomocą grup roboczych w 2016 r.

ogółem		48
w tym kobiety	ogółem	20
	w tym niepełnosprawne	0
	w tym starsze	3
w tym mężczyźni	ogółem	18
	w tym niepełnosprawni	0
	w tym starsi	2
w tym dzieci	ogółem	10
	w tym niepełnosprawne	0

Powyższa tabela jest charakterystyką osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w 2016 roku. Wynika z niej, że 21% osób dotkniętych przemocą domową stanowią dzieci, natomiast 10% osoby starsze. Ze sprawozdania z realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2016 r. składanego do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, że 90% osób, co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie stanowią kobiety w wieku od 18 do 67 lat, natomiast osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie stanowią mężczyźni.

Cel 2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Cel 3. Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

- **Podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy**

Dnia 13 maja 2016 roku zorganizowano warsztatowe szkolenie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz osób pracujących w grupach roboczych. Do uczestnictwa w szkoleniu zaproszono również dyrektorów placówek oświatowych, którzy nie wchodzą w skład Zespołu Interdyscyplinarnego.

- **Udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie**

Osoby doznające przemocy na terenie gminy Dąbrówka mogły korzystać ze wsparcia pedagoga z Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce, który na mocy umowy o współpracy zawartej dnia 11 stycznia 2016 r. z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej udzielał konsultacji pedagogicznych dla dzieci i dorosłych dwa razy w miesiącu. W 2016 roku z tego rodzaju wsparcia korzystało systematycznie 10 osób, w tym 5 dzieci, łącznie odbyło się 20 konsultacji.

W związku z tym, że problem przemocy w wielu przypadkach związany jest również z problemem nadużywania alkoholu osoby stosujące przemoc jak i osoby jej doznające mogą korzystać ze wsparcia specjalisty ds. uzależnień. Istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy Dąbrówka odgrywa Gminny Punkt Konsultacyjny, spotkania w punkcie odbywają się raz w tygodniu. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na pomoc psychologiczną oraz wsparcie terapeutyczne we wrześniu 2016 r. ofertę Punktu poszerzono o wsparcie psychologa/terapeuty ds. uzależnień.

Działania podejmowane przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec członków rodzin, w których dochodziło do przemocy w 2016 r.:

1. Prowadzenie rozmowy interwencyjnej z osobą nadużywającą alkoholu w związku ze stosowaniem przez nią przemocy: 4
2. Motywowanie sprawcy przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno – korekcyjnych dla osób stosujących przemoc: 4
3. Prowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy w celu diagnozy jej sytuacji w rodzinie: 2
4. Motywowanie dorosłych ofiar przemocy do zgłaszania się do miejsc specjalistycznej pomocy: 4

Do zadań Gminnego Punktu Konsultacyjnego należy m.in.:

1. Diagnozowanie problemów zgłaszanych przez interesantów,
2. Motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia leczenia w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia,
3. Udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończeniu leczenia odwykowego,
4. Udzielanie konsultacji osobom doznającym przemocy,
5. Motywowanie do uczestnictwa w oddziaływaniach adresowanych do osób stosujących przemoc.

Liczba osób oraz udzielonych porad w Punkcie Konsultacyjnym w 2016 r. w poszczególnych kategoriach klientów:

	Liczba osób	Liczba porad
Osobom z problemem alkoholowym	45	108
Dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowy	5	5
Osoby doznające przemocy	2	2
Osoby stosujące przemoc	2	2

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w celu zwiększenia dostępności i poprawy jakości pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie zorganizowano i sfinansowano szkolenie dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym procedury „Niebieskie Karty”. Łącznie w ramach programu na działania związane z przeciwdziałaniem przemocy wydatkowano: 1 350,00 zł.

W ramach działań profilaktycznych w 2016 r. zorganizowano kolonie i obozy, które w swym programie zawierały zajęcia terapeutyczne. Z tej formy wsparcia skorzystało 199 osób, na ten cel przeznaczono 59 700,00 zł.

Osoby doznające przemocy mają możliwość skorzystania ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowce, pomoc realizowana jest w formie świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych (takich jak posiłek, czy też w formie pracy socjalnej). W każdym przypadku ujawnionej przemocy domowej i wszczętej procedury Niebieskie Karty pracownik socjalny bada sytuację rodziny, przeprowadza wywiad środowiskowy i na jego podstawie proponuje wsparcie. W 2016 roku ze wsparcia GOPS w Dąbrowce z powodu przemocy w rodzinie korzystało 4 rodziny, w których zamieszkiwało 18 osób. Ponadto pracownicy socjalni GOPS w Dąbrowce udzielają osobom i rodzinom wsparcia w formie szeroko rozumianej pracy socjalnej.

Bardzo ważną formą wsparcia dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej jest wsparcie ze strony asystenta rodziny. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowce zatrudnia na umowę o świadczenie usług jednego asystenta rodziny. W 2016 roku z tej formy wsparcia skorzystało 19 rodzin, w tym 8 rodzin z problemem przemocy domowej.

- **Oddziaływanie na sprawców przemocy**

W 2016 roku zaproponowano udział w programie korekcyjno edukacyjnym dla sprawców przemocy organizowanym przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce, z programu skorzystał 1 uczestnik. Celem programu było wyposażenie uczestników w wiedzę i umiejętności pozwalające na zmianę zachowań przemocowych na zachowania konstruktywne.

Wnioski końcowe

Systematyczna ewaluacja Gminnego Programu stanowi podstawę do jego doskonalenia, a co za tym idzie wprowadzenia ewentualnych korekt, nowych rozwiązań wynikających z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących Program. Problemy rodzin dotkniętych przemocą domową mogą być skutecznie rozwiązywane jedynie przy efektywnej współpracy różnych osób i instytucji. Zasadnym jest wzmocnienie działań skierowanych do sprawców przemocy, w tym w zakresie programów korekcyjno - edukacyjnych, oraz działania o charakterze motywacyjnym. Z uwagi na interdyscyplinarność problemu przemocy w rodzinie istotnym czynnikiem zwiększającym skuteczność rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej jest doskonalenie kadr, a przede wszystkim współdziałanie lokalnych instytucji, poprzez przekazywanie istotnych informacji w obszarze prowadzonych postępowań przez policję i prokuraturę. Mając na uwadze rozmiar problemu przemocy w rodzinie zasadnym jest umożliwienie rodzinom z dziećmi zagrożonych przemocą domową wzięcia udziału w warsztatach wzmacniających ich kompetencje rodzicielskie i umiejętności wychowawcze.

13. WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Mając na względzie analizę zasobów pomocy społecznej Gminy Dąbrowka przy planowaniu budżetu na kolejny rok na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

1. Zabezpieczenie środków finansowych na działania na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej

Na podstawie danych dotyczących osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w Gminie Dąbrowka zauważyć można spadek liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia (2015 r. - 479 osób, 2016 r. – 366 osób) przy jednoczesnym utrzymującym się wysokim poziomie osób długotrwale korzystających (2015 r. – 146 osób, 2016 r. – 144 osoby). Z systemu pomocy społecznej w 2016 r. skorzystało 205 rodzin w których zamieszkiwało 632 osoby. W stosunku do 2015 roku ogółem spadła liczba osób korzystających z pomocy społecznej - głównie w formie świadczeń niepieniężnych (praca socjalna, pomoc żywnościowa). Procentowy udział osób objętych pomocą społeczną w Gminie Dąbrowka w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w roku 2016 wyniósł 8%. Pomimo zmniejszenia się liczby osób otrzymujących wsparcie konieczne jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych w budżecie gminy na zasiłki i wsparcie dla osób oraz rodzin wymagających pomocy z uwagi na wysoki wskaźnik osób korzystających z pomocy długotrwale.

Zauważyć można spadek liczby osób bezrobotnych w Gminie Dąbrówka. W 2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie - Filia w Radzyminie zarejestrowanych było 398 osób, a w 2016 r. - 310. Bezrobocie jest drugim w kolejności, po ubóstwie, najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej. Istotne miejsce w strukturze powodów udzielanej pomocy zajmowały w 2016 roku także: długotrwała choroba, niepełnosprawność, alkoholizm oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym głównie w rodzinach niepełnych.

2. Zabezpieczenie środków finansowych na zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny

W 2016 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudniony był w formie umowy zlecenia w niepełnym wymiarze czasu pracy jeden asystent rodziny. Wsparciem ze strony asystenta objętych było 19 rodzin. Zgodnie ze zmianą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 poz. 332) od 1 stycznia 2015 r. jeden asystent rodziny pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy może objąć wsparciem do 15 rodzin. Biorąc powyższe pod uwagę wskazane jest objęcie wsparciem większej liczby rodzin zagrożonych problemami opiekuńczo - wychowawczymi.

W tym celu w 2016 roku, śladem lat ubiegłych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce złożył wniosek o dofinansowanie do wynagrodzenia asystenta rodziny w ramach Resortowego Programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”. Nadal konieczne jest zapewnienie środków na realizację tego zadania w postaci wkładu własnego do Programu w przyszłym roku, tym bardziej, że od stycznia 2015 roku jest ono obowiązkowym zadaniem gminy.

3. Wzrost nakładów na usługi opiekuńcze

Ciągły proces starzenia się społeczeństwa w Gminie Dąbrówka wskazuje na konieczność zapewnienia opieki osobom starszym, które są jej pozbawione ze strony rodziny lub gdy rodzina sama nie jest w stanie zapewnić jej w wymaganym zakresie lub formie. Systematycznie w kolejnych latach na terenie gminy zwiększa się liczba osób powyżej 60 roku życia. Na koniec 2016 roku osób w tej grupie wiekowej było 1446.

W 2016 roku GOPS zatrudniał w ramach umowy zlecenia dwie osoby świadczące usługi w domach 3 podopiecznych. Łącznie została zrealizowanych 640 godzin usług. Starania podejmowane w przyszłości przez władze Gminy w stosunku do osób starszych powinny mieć na celu zapewnienie właściwej opieki, a więc odpowiednie usługi opiekuńcze, formy aktywności ruchowej, a także zorganizowane formy spędzania wolnego czasu.

4. Zapewnienie całodobowej opieki w domach pomocy społecznej

Analizując obszar potrzeb w zakresie pomocy osobom starszym i długotrwale chorym lub niepełnosprawnym, zauważa się stałą konieczność zapewnienia środków w budżecie na odpłatność za pobyt mieszkańców Gminy Dąbrówka w domach pomocy społecznej poza ich dotychczasowym miejscem zamieszkania. Od 2012 r. liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej waha się od 5 do 8 osób. Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w dps w 2016 roku kształtował się pomiędzy 2 918,91 a 3 438,90 zł. Koszty zapewnienia tej opieki stanowią znaczne, stałe i długotrwałe zobowiązanie dla budżetu gminy.

Gmina Dąbrówka w 2016 roku opłacała pobyt w domach pomocy społecznej 8 osobom. Łączna kwota, jaką Gmina przeznaczyła na dofinansowanie pobytu w domach pomocy społecznej w 2016 wyniosła 179 123 złotych. Należy zauważyć, że z roku na rok zwiększają się koszty związane z utrzymaniem mieszkańca w domu pomocy społecznej, co generuje zwiększenie wydatków po stronie gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce ze względu na ograniczone środki finansowe stara się maksymalnie długo zapewniać pomoc usługową w miejscu zamieszkania.

5. Rozwój poradnictwa specjalistycznego

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej poradnictwo specjalistyczne w szczególności: prawne, psychologiczne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

W Gminie Dąbrówka od 1 stycznia 2016 r., na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej, osoby uprawnione określone w ustawie m.in. osoby korzystające z systemu pomocy społecznej, mają możliwość skorzystania z poradnictwa prawnego w Punkcie Porad w Dąbrówce.

Ze względu na niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego - psychologicznego i rodzinnego na terenie Gminy Dąbrówka oraz w związku z trudnościami związanymi z dojazdem osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych do poradni specjalistycznych (Wołomin, Zielonka), Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce współpracuje z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Zielonce. Celem tej współpracy jest świadczenie nieodpłatnych konsultacji pedagoga z rodzinami dotkniętymi kryzysem (w szczególności przemocą domową). Konsultacje odbywają się co dwa tygodnie, we wtorki. W 2016 roku ze wsparcia specjalistów Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce (indywidualnie oraz poprzez prace w grupach) skorzystało 10 osób dorosłych i 5 dzieci. Zainteresowanie tą formą wsparcia stale wzrasta co sprawia, że średni czas oczekiwania na poradę pedagogiczną znacznie się wydłuża.

Uwzględniając oczekiwania interesariuszy pomocy społecznej zgłaszane pracownikom socjalnym z inicjatywy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce w 2016 roku zorganizowano poradnictwo specjalistyczne psychologiczne. Uruchomiona pomoc jest finansowana ze środków na przeciwdziałanie alkoholizmu.

Biorąc powyższe pod uwagę wskazane jest kontynuowanie rozwoju specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego na terenie Gminy Dąbrówka.

6. Prowadzenie szkoleń i superwizji dla pracowników socjalnych

W celu zwiększenia jakości pracy socjalnej prowadzonej przez pracowników socjalnych oraz poprawienia ich zdrowia psychicznego, konieczne jest systematyczne szkolenie pracowników socjalnych oraz przeprowadzanie superwizji. Od wysokiej jakości pracy oraz aktywności pracowników socjalnych, którzy wykonują bardzo trudny zawód zależą wyniki działań pomocy społecznej, która zmierza poprzez udzielaną pomoc do usamodzielnienia korzystających z pomocy społecznej. Doświadczenia jednostek organizacyjnych pomocy społecznej wskazują na konieczność zintensyfikowania działań w ramach pracy socjalnej.

Superwizja jest ważnym narzędziem zwiększania efektywności pracy i rozwoju zawodowego pracowników pomocy społecznej. Jest to zorganizowana działalność zmierzająca do oceny przydatności pracownika do organizacji oraz duża pomoc w wykonywanej przez niego pracy. Superwizja to wzajemna wymiana doświadczeń, przemyśleń, wspólne zastanawianie się nad źródłami trudności, szukanie istoty problemu, dochodzenie do nowych rozwiązań w celu jak najlepszego zabezpieczenia klienta. Superwizorem powinien być specjalista spoza organizacji pomocy społecznej, aby możliwe było zachowanie odpowiedniego obiektywizmu w pracy.

14. PODSUMOWANIE

Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza oraz ewolucja potrzeb społecznych, w tym oczekiwań osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach, zwłaszcza kryzysowych, przyczynia się do stawiania przed systemem pomocy społecznej nowych wyzwań. Ostatni czas, w którym obserwuje się narastanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, takich jak: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, problemy opiekuńczo-wychowawcze, bezrobocie, przemoc w rodzinie, wskazuje na konieczność wprowadzenia takich rozwiązań systemowych, które będą zmniejszać ryzyko powstania zagrożeń dla osób i rodzin znalezionej się w sytuacji wykluczenia społecznego. Stąd też, priorytetowym celem jest poprawa efektywności działań w obszarze pomocy społecznej dla uzyskania skutecznego wsparcia, umożliwiającego przewyższanie trudnych sytuacji życiowych. Wskazane jest, aby pracownicy socjalni mogli przede wszystkim realizować pracę socjalną w miejscu zamieszkania osób potrzebujących.

Wysiłki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2016 roku jak i postanowienia na lata kolejne zmierzają do stopniowej zmiany postrzegania tej instytucji w świadomości społeczności lokalnej, gdyż Ośrodek już dawno przestał być instytucją wypłacającą jedynie świadczenia finansowe, a staje się narzędziem do budowania polityki społecznej na poziomie lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia niepieniężnego, które jak udowadniają liczne badania, bardziej skutecznie przyczynia się do usamodzielniania rodzin i przeciwdziałania społecznej marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.